

контролю рівня розвитку здібності до орієнтування в просторі студентів з відхиленнями у стані здоров'я, а результати вимірювань даного контингенту надійними та прийнятними для оцінки результатів курсу фізичного виховання ВНЗ. Розгляд базових аспектів метрологічного забезпечення чинної системи тестового контролю рівня розвитку орієнтування в просторі студентів спеціальних медичних груп ВНЗ зумовлює необхідність її удосконалення, розроблення та впровадження нових підходів і технологій у цьому напрямку. Необхідність реорганізації тестового контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я не знімає важливість практичної роботи і не заперечує право на існування вже створених тестів. Водночас наведені факти переконливо вказують на необхідність подальшого пошуку, розробки та формування науково обґрунтованих методик тестування рівня розвитку здібності до орієнтування в просторі у фізичному вихованні студентів з відхиленнями у стані здоров'я, з урахуванням всіх об'єктивних чинників досліджуваного контингенту.

ПОДАЛЬШІ ДОСЛІДЖЕННЯ передбачають аналіз метрологічного забезпечення інших тестових випробувань, які на сьогодні використовуються у системі контролю студентів спеціальних медичних груп ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блавт О. З. Методологічні основи тестування координаційних здібностей у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп ВНЗ / О. З. Блавт // Наука і освіта: наук.-практ. журнал. – Одеса, 2013. – № 4 / СХІV. – С. 75-78.
2. Годик М. А. Спортивная метрология : учеб. для институтов физ. культ. / М. А. Годик. – М. : Физкультура и спорт, 1988. – 192 с.
3. Зацюрский В. М. Основы спортивной метрологии / В. М. Зацюрский. – М. : Физкультура и спорт, 1979. – 152 с.
4. Круцевич Т. Ю. Контроль в физическом воспитании детей, подростков и юношей / Т. Ю. Круцевич, М. И. Воробьев. – Киев, НУФВСУ, 2005. – 195 с.
5. Корягин В. М. Тестовый контроль в физическом воспитании : монография. В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing is a trademark of: OmniScriptum GmbH & Co. KG, 2013. – 144 с.
6. Корягин В. М. Фізичне виховання студентів у спеціальних медичних групах : навч. посібник / В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Видавництво «Львівська політехніка», 2013. – 488 с.
7. Лях В. И. Координационные способности: диагностика и развитие / В. И. Лях. – М. : ТВТ Дивизион, 2006. – 290 с.
8. Семенов Л. А. Мониторинг кондиционной физической подготовленности в образовательных учреждениях / Л. А. Семенов. – М. : Советский спорт, 2007. – 168 с.
9. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів / Л. П. Сергієнко // К. :Олімпійська література», 2001. – 439 с.

УДК 37.015.3 : 796] : 613.8

Бобровник С.І.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті зазначено, що в умовах педагогічних університетів якість фізичного виховання, особливо оздоровча його спрямованість, відіграє важливу роль, що визначається завданнями професійної підготовки студентів як майбутніх педагогів, які повинні бути носіями еталонів культури здоров'я. Автор вказує, що одними з основних завдань, які стоять перед педагогічними університетами, є завдання зміцнення, збереження та відновлення здоров'я студентів, оптимізації навчального процесу з фізичного виховання, завдяки впровадженню здоров'язбережувальних технологій, формування цінностей здоров'я і здорового стилю життя.

Ключові слова: сучасний підхід, здоров'язбережувальні технології, фізичне виховання, студенти педагогічних університетів.

Бобровник С.И. Современный подход к использованию здоровьесохраняющих технологий в физическом воспитании студентов педагогических университетов.

В статье отмечено, что в условиях педагогических университетов качество физического воспитания, особенно оздоровительная его направленность, играет важную роль, которая определяется заданиями профессиональной подготовки студентов как будущих педагогов, которые должны быть носителями эталонов культуры здоровья. Автор указывает, что одними из основных заданий, которые стоят перед педагогическими университетами, является задание укрепления, сохранения и восстановления здоровья студентов, оптимизации учебного процесса в физическом воспитании, благодаря внедрению здоровьесохраняющих технологий, формирования ценностей здоровья и здорового стиля жизни.

Ключевые слова: современный подход, здоровьесохраняющие технологии, физическое воспитание, студенты педагогических университетов.

Bobrovnik S.I. Modern approach to preservation of health technology in physical education students of Pedagogical University. The article noted that in the context of quality physical education, in the Pedagogical University, especially, improving its orientation plays an important role, which is defined job training of students as future teachers to be carriers of a culture of health standards. The author points out that one of the main tasks facing the Pedagogical University, is the task of strengthening, maintaining and restoring the health of students, learning process optimization in physical education thanks to the introduction preservation of health technology, values health and healthy lifestyle.

Key words: modern approach, preservation of health technology, physical education, students of Pedagogical University.

Багаторічні дослідження стану здоров'я дітей і молоді, проведені нами, показують, що за останні 10 років не спостерігається позитивної динаміки у поліпшенні їх здоров'я. У цьому плані вища освіта як цілісна державна структура, що забезпечує соціальний розвиток особистості, повинна виконувати не тільки освітні завдання, а також завдання збереження, зміцнення та відновлення фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я студентської молоді. Студенти – це наше майбутнє, від якого залежить соціально-економічне благополуччя нашої країни і здоров'я населення у наступні роки. У вищих навчальних закладах України накопичений значний потенціал у вирішенні багатьох методологічних і методичних питань з проблеми зміцнення здоров'я студентів. Свій вклад у вирішення цієї проблеми вносить Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Робота виконана відповідно до плану НДР Інституту фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Метою дослідження було охарактеризувати сучасний підхід до використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів.

Основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу щодо сучасного підходу до використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів.

Результати дослідження.

Розробка і реалізація ідеології і політики збереження здоров'я студентів як головної складової національного багатства, подолання кризової демографічної ситуації за рахунок підвищення якості життя, здоров'я і довголіття людей, як вказують В.О. Кашуба, С.М. Футорний та О.В. Андрєєва, повинна бути покладеною в основу діяльності усіх державних органів влади в якості ключової стратегії для вирішення проблем національного розвитку і безпеки України і подальшого ефективного соціально-економічного розвитку країни [6, с. 57]. За своєю актуальністю проблема здоров'я людини вважається однією з найважливіших і складніших у сучасній науці. Саме тому з позицій сьогодення активно піднімається питання про використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів. Сьогодні існує цілий ряд визначень поняття «здоров'я», які, як правило, містять п'ять критеріїв, що визначають здоров'я людини: відсутність хвороби; нормальне функціонування організму у системі «людина – навколишнє середовище»; повне фізичне, психічне, духовне і соціальне благополуччя; здатність адаптуватися до умов існування, що постійно змінюються; здатність до повноцінного виконання основних соціальних функцій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, проведений нами, свідчить про те, що у сучасний період напрацьований значний теоретичний матеріал, який є фундаментальною основою для сучасних

досліджень проблеми здоров'я. Проведений аналіз різних наукових джерел дозволяє говорити про відсутність уніфікованого тлумачення поняття «здоров'я», що пояснюється різноманіттям акцентів в його характеристиці. Існуючі визначення поняття «здоров'я» відрізняються своєю узагальненістю та відображають дослідницькі інтереси авторів. Неоднозначність змістовного складу поняття «здоров'я» пояснюється його багатоплановістю і розгляду відповідно до різних методологічних підходів. Так, з позиції аксіологічного підходу здоров'я виступає універсальною людською цінністю, співвідноситься з основними ціннісними орієнтаціями особистості і займає певне місце у ціннісній ієрархії. Як вказують І.П. Андриаді та Л.С. Елькова, у сучасний період існує необхідність розгляду здоров'я людини з позиції системного підходу [1, с. 13].

Теоретичний аналіз літератури свідчить про те, що науковці умовно виділяють два основні методологічні підходи до вивчення ставлення студентів до власного здоров'я. Перший підхід припускає відбір і аналіз різних чинників, значущих для здоров'я молоді людини. До цих чинників відносять причини, що позитивно впливають на здоров'я (раціональне харчування, дотримання санітарно-гігієнічних правил, заняття фізичними вправами), і причини, що негативно впливають на здоров'я (паління, вживання алкоголю, низький рівень фізичної активності). На основі використання цього підходу проведена значна кількість досліджень, проте їх результати не дозволили здійснити корінні перетворення у сфері оздоровлення молоді. Другий підхід передбачає дослідження чинників, значущих для здоров'я з точки зору самих молодих людей. До них відносять такі характеристики, як медична інформованість, система життєвих цінностей, загальні відомості про особливості адаптації до соціального оточення. Слід зазначити, що для молоді людини відповідне значення має підтримка з боку батьків, близьких і друзів. Вивчення ставлення молоді до свого здоров'я може здійснюватися з використанням обох підходів. Проте нині особливу актуальність набуває другий підхід, який є орієнтованим на вивчення поведінкових чинників, значущих для здоров'я з точки зору самих молодих людей. Серед технологій, які існують у сучасний період, Н.Н. Бумарськова та Е.А. Лазарева виділяють такі: здоров'язбережувальні (забезпечення рухової активності, організація раціонального здорового харчування, вітамінізація); оздоровчі (фізична і функціональна підготовленість, загартування, масаж); технології навчання здоров'ю (теоретичний і методико-практичний розділи програми з фізичної культури); виховання культури здоров'я (практичні навчально-тренувальні заняття, фізкультурно-оздоровча і спортивна діяльність університету) [2, с. 235]. Здоров'язбережувальні технології розглядаються В.М. Єфімовою як «технології, які забезпечують цілеспрямовану діяльність усіх суб'єктів педагогічного процесу в освітній установі з метою розв'язання завдань здоров'язбереження в системі освіти [4, с. 121]. Під здоров'язбережувальними технологіями в освітньо-виховному середовищі вищої школи слід розуміти, як вважають Т.М. Михеева і М.В. Степанова, систему заходів з охорони і зміцнення здоров'я студентів, що враховує найважливіші характеристики освітнього середовища з точки зору його дії на здоров'я цієї групи осіб [7]. Саме поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» у педагогічній науці з'явилося не так давно. Тому з позицій сьогодення не існує єдиного визначення, чітко розроблених критеріїв, методів і засобів їх реалізації. Здоров'язбережувальна освітня технологія розглядається як функціональна система організаційних засобів управління навчально-пізнавальною і практичною діяльністю студентів, яка науково та інструментально забезпечує збереження і зміцнення їх здоров'я.

Здоров'язбережувальні освітні технології підрозділяються на три підгрупи: організаційно-педагогічні технології, які визначають структуру навчального процесу, сприяють запобіганню стану перевтоми і гіподинамії і інших дезадапційних явищ; психолого-педагогічні технології, які пов'язані з безпосередньою участю у навчальному процесі; навчально-виховні технології, які включають програми з навчання студентів піклуванню про власне здоров'я і формуванню культури здоров'я, мотивації їх до ведення здорового стилю життя, попередженню шкідливих звичок, що передбачають також проведення організаційно-виховної роботи зі студентами у позааудиторний час. Слід вказати на те, що Г.С. Петрова визначає поняття «здоров'язбережувальна педагогічна технологія фізичного виховання» як сукупну послідовність засобів фізичного виховання – комплексів фізичних вправ, спрямованих не на формування і розвиток у студентів спортивно-змагальних навичок і якостей, на які сьогодні орієнтовані заняття з фізичної культури студентів, що навчаються у вищій школі, а на підтримку їх індивідуальної здатності до раціональної і цілеспрямованої навчальної діяльності, найважливішою умовою якої є стабільний і фізіологічно обумовлений гомеостаз [8, с. 10]. Як вважає Г.С. Петрова, застосування різних

за змістом здоров'язбережувальних технологій фізичного виховання має за мету максимальну «фізіологізацію» цього процесу, спрямовану на повернення кожної молодої людини до закладеної в неї природою рухової активності, вільної від умовностей і обмежень, які нав'язані їй цивілізацією [8, с. 11].

При розробці проблеми збереження і зміцнення здоров'я молодої людини найважливіший акцент набуває проблема зміцнення здоров'я з метою успішної життєдіяльності. В якості основних педагогічних умов формування здоров'язбережувальної компетентності особистості в процесі фізичного виховання студентів М.А. Ермакова та Т.І. Меєрзон виділяють наступні: у процесі фізичного виховання студента акцент повинен здійснюватися на формування основних компонентів здоров'язбережувальної компетентності особистості (когнітивного, ціннісно-мотиваційного, емоційно-вольового і діяльнісно-практичного); необхідність актуалізації рефлексії студентів з метою виявлення оптимальних шляхів і засобів неперервного саморозвитку і самовдосконалення засобами фізичної культури, спорту і здоров'язбережувальної діяльності; забезпечення інтеграції навчальної і позанавчальної (клубно-оздоровчої і спортивної) діяльності у вищому навчальному закладі [3, с. 1341].

Шляхи реалізації комплексу педагогічних умов, які сприяють підвищенню якості фізичного виховання з питань формування культури здоров'я, як вказують Т.В. Карасьова, Е.В. Перевозчикова та О.В. Турбачкіна, повинні проектуватися на ціннісно-методологічному, методичному, психолого-педагогічному і рефлексивному рівнях з активною участю усіх суб'єктів процесу фізичного виховання [5, с. 13]. Основними напрямками здоров'язбережувальної діяльності у педагогічних університетах є: оновлення нових комплексних методів психологічної, медико-фізіологічної, соціально-гігієнічної оцінки стану здоров'я студентів; моніторинг стану здоров'я студентів з урахуванням екологічних, техногенних і соціально-економічних ризиків на основі сучасних моделей розвитку суспільства; моніторинг освітнього середовища з точки зору його впливу на стан здоров'я студентів; створення і реалізація програм формування здорового стилю життя, профілактики залежності (алкогольної, тютюнової); фізкультурно-оздоровча діяльність з метою зміцнення, збереження та відновлення здоров'я студентів і підвищення їх адаптаційного потенціалу; формування готовності педагогічних університетів до здоров'язбережувальної діяльності в освітніх установах. Якісними показниками, що діагностуються і перевіряються при характеристиці стану здоров'я і здоров'язбережувальних технологій, які використовуються, визначаються такі: знання і уміння у сфері власного здоров'язбереження; інтелектуальна і фізична працездатність; психологічна адекватність і урівноваженість у стресових ситуаціях; фізичний розвиток і загальна фізична підготовленість; соціально-духовні цінності особистості, що забезпечують її культуру здоров'я. Позначені напрями роботи щодо використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів повинні реалізовуватися за допомогою вирішення наступних завдань:

- розробка перспективних навчально-виховних програм і збільшення обсягу існуючих оздоровчих заходів з метою зміцнення здоров'я і профілактики захворювань;
- формування установки педагогічного колективу і студентської спільноти на здоров'я як вищу цінність;
- створення здорового мікроклімату для розвитку особистості студента педагогічного університету, здатної адаптуватися і самостверджуватися в умовах нового українського суспільства;
- підтримка студентських ініціатив і соціальної активності;
- вдосконалення профілактичної роботи серед студентів щодо тютюнопаління і вживання алкоголю;
- створення необхідних умов для особистісної самореалізації студентів і колективної студентської самоорганізації;
- встановлення стосунків взаємної довіри і співпраці студентів і викладачів;
- розширення інформаційного і виховного простору через інтеграцію освіти, науки, культури, охорони здоров'я, спорту, що забезпечує залучення студентів до формування фізично, психічно і соціально здорової особистості;
- формування активної життєвої позиції студентів, реалізація програм сприяння соціальної адаптації і підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці;
- створення ідеалу здорової молодої людини і введення моди на здоров'я за допомогою засобів масової комунікації (газет, радіо, Інтернету, соціальної реклами);
- підвищення ролі інституту кураторства.

ВИСНОВКИ. До дидактичних закономірностей підвищення якості використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів слід віднести такі: спрямованість процесу фізичного виховання на вирішення завдань всебічного і гармонійного розвитку особистості студента педагогічного університету; активно-діяльнісний характер фізичного виховання; єдність потребнісно-мотиваційної сфери і навчально-пізнавальної активності студентів; прояв поваги і вимогливості до студентів педагогічного університету у процесі фізичного виховання; розкриття творчих здібностей студентів у процесі фізичного виховання; урахування вікових і індивідуальних особливостей студентів; підвищення впливу колективу студентів на активізацію навчального процесу з фізичного виховання.

ПЕРСПЕКТИВИ. Розробити методичні рекомендації щодо використання здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні студентів педагогічних університетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андриади И. П. Здоровьясбережение и современные подходы к внедрению здоровьясберегающих моделей в образовательном пространстве высшей школы / И. П. Андриади, Л. С. Елькова // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 2. – С. 13-21.
2. Бумарскова Н. Н. Инновационные технологии в здоровьесберегающей программе / Н. Н. Бумарскова, Е. А. Лазарева // Вестник МСГУ. – 2013. – № 1. – С. 234-237.
3. Ермакова М. А. Педагогические условия формирования здоровьесберегающей компетентности у студентов в процессе физического воспитания / М. А. Ермакова, Т. И. Меерзон // Фундаментальные исследования. – 2013. – № 10. – С. 1341-1346.
4. Єфімова В. М. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності: дис. ... доктора пед. наук / Єфімова Валентина Михайлівна. – Ялта, 2013. – 480 с.
5. Кашуба В. А. Современные подходы к здоровьесбережению студентов в процессе физического воспитания / В. А. Кашуба, С. М. Футорный, Е. В. Андреева // Физическое воспитание студентов. – 2012. – № 2. – С. 50-57.
6. Михеева Т. М. Здоровьесберегающие технологии в вузе / Т. М. Михеева, М. В. Степанова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.conference.osu.ru/assets/files/conf_reports/conf8/90.doc
7. Петрова Г. С. Здоровьесберегающие технологии в системе физического воспитания студентов / Г. С. Петрова // Известия Тульского государственного университета. – 2012. – № 2. – С. 10-19.

УДК 159.94+376.2+376.3+376.42+796.015

Бойко Г.М.

Полтавський інститут економіки і права ВНЗ ВМУРОЛ «Україна»

ПСИХОДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ В ПАРАЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

Викладено результати аналізу особливостей застосування психодіагностичних досліджень в системі підготовки спортсменів високої кваліфікації з порушеннями психофізичного розвитку, розкрито структуру алгоритму їхньої підготовки в паролімпійському спорті.

Ключові слова: порушення психофізичного розвитку, паролімпійський спорт, спортсмени, психодіагностика, методика, алгоритм.

Бойко Г.Н. Психодіагностика в системі підготовки спортсменів високої кваліфікації в паролімпійському спорті. Проаналізовані особливості використання психодіагностики в системі підготовки спортсменів з порушеннями психофізичного розвитку, розкрито структуру алгоритму їх підготовки в паролімпійському спорті.

Ключевые слова: нарушения психофизического развития, паролімпійський спорт, психодіагностика, методика, алгоритм.

Boyko Galina. Psycho diagnostics in the preparation system of high qualification athletes in Paralympic sport. This research presents the analysis of psychodiagnostic investigations peculiarities in training of highly skilled athletes with impaired mental and physical development, reveals the structure of their training algorithm in Paralympic sport.